

Obchodní banky

Definice, právní úprava, hospodaření a řízení bank, druhy bank

Banka

– Definice

- Právnícká osoba se sídlem v České republice, založená jako akciová společnost, která přijímá vklady od veřejnosti a poskytuje úvěry a která má k výkonu činnosti bankovní licenci.
- Co je hlavní úlohou bank ???
 - **Finanční zprostředkování** – pohyb kapitálu od přebytkových subjektů k deficitním
 - **Provádění platebního styku**
 - **Emise bezhotovostních peněz – peněžní multiplikátor**

Bankovní licence

- Banka nesmí vykonávat jiné podnikatelské činnosti než ty, které má povoleny v licenci (neplatí pro činnosti vykonávané související se zajištěním jejího provozu).
- Bez licence nesmí nikdo přijímat vklady od veřejnosti.
- **Podmínky pro udělení licence:**
 - Kapitálové požadavky – průhledný, nezávadný původ finančních prostředků, splacení základního kapitálu v plné výši.
 - Požadavky na důvěryhodnost a odbornou způsobilost osob
 - Požadavky technické povahy– technické a organizační předpoklady pro výkon navrhovaných činností banky, funkční řídicí a kontrolní systém banky, obchodní plán vycházející z navrhované strategie
 - Požadavky na osoby propojené – průhlednost skupiny osob s úzkou vazbou na banku
 - Požadavky na umístění sídla – sídlo na území ČR

Právní úprava bankovníctví v ČR

- Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách – zde je zakotvena právní definice banky
- Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance – úprava postavení, činností a organizační struktury ČNB
- ČR je členem EU
 - Proto v ČR platí i právní normy EU – zejména nařízení EP a Rady EU
 - Ostatní právní normy (směrnice a doporučení) je ČR povinna zapracovat do svého právního řádu
- Pozn. **Princip jednotné bankovní licence**
 - „cizí“ banka z členských zemí EU má vůči ČNB pouze informační povinnost
 - banka mimo EU musí předložit ČNB žádost o udělení licence

Hospodaření bank

- Bankovní instituce, tak jako všechny ostatní podnikatelské subjekty, jsou povinny vyhotovit mj. základní finanční výkazy
- Rozvaha
- Výkaz zisků a ztráty
- Výkaz cash flow
- Výkaz o změně vlastního kapitálu

Rozvaha

- **Aktivní bankovní operace (aktivní obchody)**
 - souvisí s použitím vlastního a svěřeného kapitálu banky.
 - Zahrnují operace, při jejichž realizaci je banka v pozici věřitele (úvěrové operace, investice do cenných papírů).

- **Pasivní bankovní operace (pasivní obchody)**
 - činnosti spojené s pozicí banky jako dlužníka - získávání cizího kapitálu (klientské vklady, emise bankovních obligací, přijímání úvěrů na mezibankovním trhu).
 - Tvorba vlastního kapitálu emisí akcií a vytváření rezervních fondů a fondů ze zisku.

Rozvaha obchodní banky

AKTIVA	PASIVA
Pokladní hotovost, vklady u centrálních bank Státní bezkup. dluh. a ostatní CP přijaté CB k ref.	Závazky vůči bankám, družstevním záložnám Závazky vůči klientům
Pohledávky za bankami a družstevními záložnami Pohledávky za klienty	Závazky z dluhových cenných papírů Ostatní pasiva
Dluhové cenné papíry Akcíe, podílové listy a ostatní podíly	Výnosy a výdaje příštích období Rezervy
Účasti s podstatným vlivem Účasti s rozhodujícím vlivem	Podřízené závazky Základní kapitál
Dlouhodobý nehmotný majetek Dlouhodobý hmotný majetek	Emisní ážio Rezervní fondy a ostatní fondy ze zisku
Ostatní aktiva Pohledávky z upsaného základního kapitálu	Rezervní fond na nové ocenění Kapitálové fondy
Náklady a příjmy příštích období	Oceňovací rozdíly Nerozdělený zisk, neuhrazená ztráta min. období Zisk nebo ztráta za účetní období

Aktiva bankovního sektoru ČR za období 2020 – 2022

- Rozvaha je řazena od nejlíkvinnější aktiv po ta nejméně likvidní. Také pasiva jsou řazena od nejlíkvinnějších pasiv po ta nejméně likvidní.
- Banky mají mnohem vyšší finanční páku (jsou zadlužené, mají vysoké leverage) v porovnání s podniky

AKTIVA BANKY

- Hotovost – bankovky, mince v různých měnách na pokladnách, trezorech a bankomatech, patří sem také vklady u CB na účtu platebního styku
- Pohledávky za klienty, za bankami – poskytnuté úvěry klientům, bankám

	31.12.2020		31.12.2021		31.12.2022	
Aktiva celkem	8 017 925		8 603 872		8 944 755	
Pokladna	47 407	0,59%	43 012	0,50%	37 969	0,42%
Poskytnuté úvěry	6 156 957	76,79%	6 424 628	74,67%	6 458 060	72,20%
Vklady a úvěry u centrálních bank	2 291 398	28,58%	2 333 488	27,12%	2 063 479	23,07%
Vklady a úvěry u jiných úvěrových institucí	269 961	3,37%	243 389	2,83%	322 639	3,61%
Úvěry a ostatní pohledávky za klienty celkem	3 595 598	44,84%	3 847 750	44,72%	4 071 942	45,52%
Neobchodovatelné dluhové cenné papíry v držení banky	29 207	0,36%	51 706	0,60%	60 327	0,67%
Ostatní dluhové cenné papíry v držení banky	1 223 894	15,26%	1 429 298	16,61%	1 599 321	17,88%
Akcie a majetkové účasti v držení banky	141 195	1,76%	154 523	1,80%	157 678	1,76%
Stálá aktiva	168 889	2,11%	177 395	2,06%	181 874	2,03%
Ostatní aktiva bilanční	250 377	3,12%	323 311	3,76%	449 526	5,03%

Pasiva bankovního sektoru ČR za období 2020 – 2022

	31.12.2020		31.12.2021		31.12.2022	
Pasiva celkem	8 017 925		8 603 872		8 944 755	
Přijaté vklady a úvěry, celkem	5 875 472	73,28%	6 230 431	72,41%	6 670 077	74,57%
Vklady a úvěry přijaté od centrálních bank, celkem	1	0,00%	1	0,00%	0	0,00%
Vklady a úvěry přijaté od jiných úvěrových institucí, celkem	713 502	8,90%	728 083	8,46%	811 219	9,07%
Vklady a úvěry přijaté od klientů celkem, celkem	5 161 969	64,38%	5 502 348	63,95%	5 858 858	65,50%
Emitované neobchodovatelné dluhové cenné papíry, celkem	413 575	5,16%	401 729	4,67%	262 158	2,93%
Emitované ostatní dluhové cenné papíry, celkem	570 043	7,11%	674 659	7,84%	581 932	6,51%
Kapitál a rezervy, celkem	854 134	10,65%	886 025	10,30%	899 965	10,06%
z toho: Opravné položky, celkem	84 394	1,05%	78 763	0,92%	80 645	0,90%
z toho: Základní kapitál, celkem	112 171	1,40%	116 052	1,35%	112 076	1,25%
z toho: Zisk(+)/ztráta(-) z minulého roku, celkem	1 001	0,01%	630	0,01%	13 285	0,15%
z toho: Zisk(+) / ztráta (-) běžného období, celkem	46 312	0,58%	69 978	0,81%	104 112	1,16%
Ostatní pasiva bilanční, celkem	304 702	3,80%	411 029	4,78%	530 623	5,93%

PASIVA BANKY

- Závazky vůči bankám a vůči klientům – vklady klientů, bank

Výkaz zisku a ztráty

Výnosy z úroků a podobné výnosy
Náklady na úroky a podobné náklady
Výnosy z akcií a podílů
Výnosy z poplatků a provizí
Náklady na poplatky a provize
Zisk nebo ztráta z finančních operací
Ostatní provozní výnosy
Ostatní provozní náklady
Správní náklady
Rozpuštění rezerv a opravných položek k dlouhodobému hmotnému a nehmotnému majetku
Odpisy, tvorba a použití rezerv a opravných položek k dlouhodobému hmotnému a nehmotnému majetku
Rozpuštění opravných položek a rezerv k pohledávkám a zárukám, výnosy z dříve odepsaných pohledávek
Odpisy, tvorba a použití opravných položek a rezerv k pohledávkám a zárukám
Rozpuštění opravných položek k účastem s rozhodujícím a podstatným vlivem
Ztráty z převodu účastí s rozhodujícím a podstatným vlivem, tvorba a použití opravných položek k účastem s rozhodujícím a podstatným vlivem
Rozpuštění ostatních rezerv
Tvorba a použití ostatních rezerv
Podíl na ziscích nebo ztrátách účastí s rozhodujícím nebo podstatným vlivem
Zisk nebo ztráta za účetní období z běžné činnosti před zdaněním
Mimořádné výnosy
Mimořádné náklady
Zisk nebo ztráta za účetní období z mimořádné činnosti před zdaněním
Daň z příjmů
Zisk nebo ztráta za účetní období po zdanění

Výkaz zisku a ztráty bankovního sektoru ČR za období 2020 - 2022

	30.09.2022	31.12.2021	31.12.2020
Zisk z finanční a provozní činnosti	174 642	184 394	180 429
Úrokové výnosy	305 791	184 672	186 105
Úrokové náklady	176 342	55 809	59 230
Výnosy z dividend	6 721	6 428	6 962
Výnosy z poplatků a provizí	39 009	48 452	42 905
Náklady na poplatky a provize	10 511	13 541	11 957
Kurzové rozdíly - zisk nebo (-) ztráta	-3 865	6 027	4 901
Ostatní provozní výnosy	4 119	5 163	5 109
Ostatní provozní náklady	1 071	1 338	2 372
Správní náklady	57 770	75 525	73 306
Hotovostní příspěvky do fondů řešení krizí a systémů pojištění vkladů	5 842	5 333	4 350
Odpisy	10 339	13 501	12 909
Zisk nebo (-) ztráta během roku po zdanění	81 775	70 344	47 470

- VZZ řazen podle činností typických pro finanční instituce
- Nejdříve hospodářský výsledek z finančních operací
- Následně hospodářský výsledek z provozní činnosti
- Významné zastoupení položek jinak netypických pro komerční společnosti

Podrozvaha

- Podrozvahové operace = pohledávky a závazky banky, které se neobjevují v rozvaze
- Narůstající význam podrozvahových operací
- Zvyšující se objem podrozvahových operací
- Důraz na řízení rizik těchto obchodů

Podrozvaha

1. Poskytnuté a přijaté přísliby a záruky
2. Poskytnuté a přijaté zástavy
3. Pohledávky a závazky ze spotových operací
4. Pohledávky a závazky z pevných termínových operací
5. Pohledávky a závazky z opcí
6. Odepsané pohledávky a závazky
7. Hodnoty předané a převzaté do úschovy, správy a k uložení
8. Hodnoty předané a převzaté do obhospodařování

Hospodaření bank

– **Likvidita**

- Schopnost banky dostát svým závazkům
- Primární rezervy – hotovost, prostředky na běžných účtech u jiného peněžního ústavu
- Sekundární rezervy – vysoce výnosová aktiva s vysokým stupněm likvidity (PMR, dobrovolné rezervy u CB a otevřené úvěrové linky u ostatních komerčních bank)

– **Rentabilita**

- Schopnost banky dosahovat zisku

– **Solventnost**

- Schopnost banky hradit ze svých běžných příjmů běžné výdaje i v případech, kdy v jejím hospodaření došlo ke ztrátě.
- Solventní banka může pokračovat ve své činnosti a nepřenáší špatné výsledky hospodaření na vkladatele.

Hodnocení výkonnosti, rentability či efektivnosti banky

- základní činností řízení banky je řízení aktiv a pasiv (**Assets and Liabilities Management, ALM**)
- **CÍL:**
 - Zajistit likviditu, rentabilitu a solventnost banky
 - Řízení vztahů vlastního a cizího kapitálu tj. kapitálové struktury
 - Řízení aktiv z hlediska jejich likvidnosti, výnosnosti a rizikovosti
 - Řízení vztahů aktiv a pasiv a podrozvahových operací

Hodnocení výkonnosti, rentability či efektivnosti banky

- **Kvantitativní analýza** – používá finanční výkazy tj. analýza struktury výkazů, výpočet finančních poměrových ukazatelů, srovnání v rámci sektoru
- **Kvalitativní analýza** – hodnocení managementu, strategie, vize, komparativních výhod a vnitřního kontrolního mechanismu

Finanční ukazatele

- Základem hodnocení finanční situace každého podniku a také banky jsou poměrové finanční ukazatele.

Mezi nejpoužívanější patří

- **Ukazatel kapitálové přiměřenosti**
- **Rizikovost** (např. podíl ohrožených úvěrů na celkovém úvěrovém portfoliu, podíl kapitálu Tier 1 na celkových aktivech)
- **Ziskovost**

Ukazatele ziskovosti

- **ROAA nebo ROA (ziskovost průměrných aktiv)**

ROAA = čistý zisk/průměrná aktiva * 100

- **ROAE nebo ROE (ziskovost průměrného vlastního jmění)**

ROAE = čistý zisk/průměrný vlastní kapitál * 100

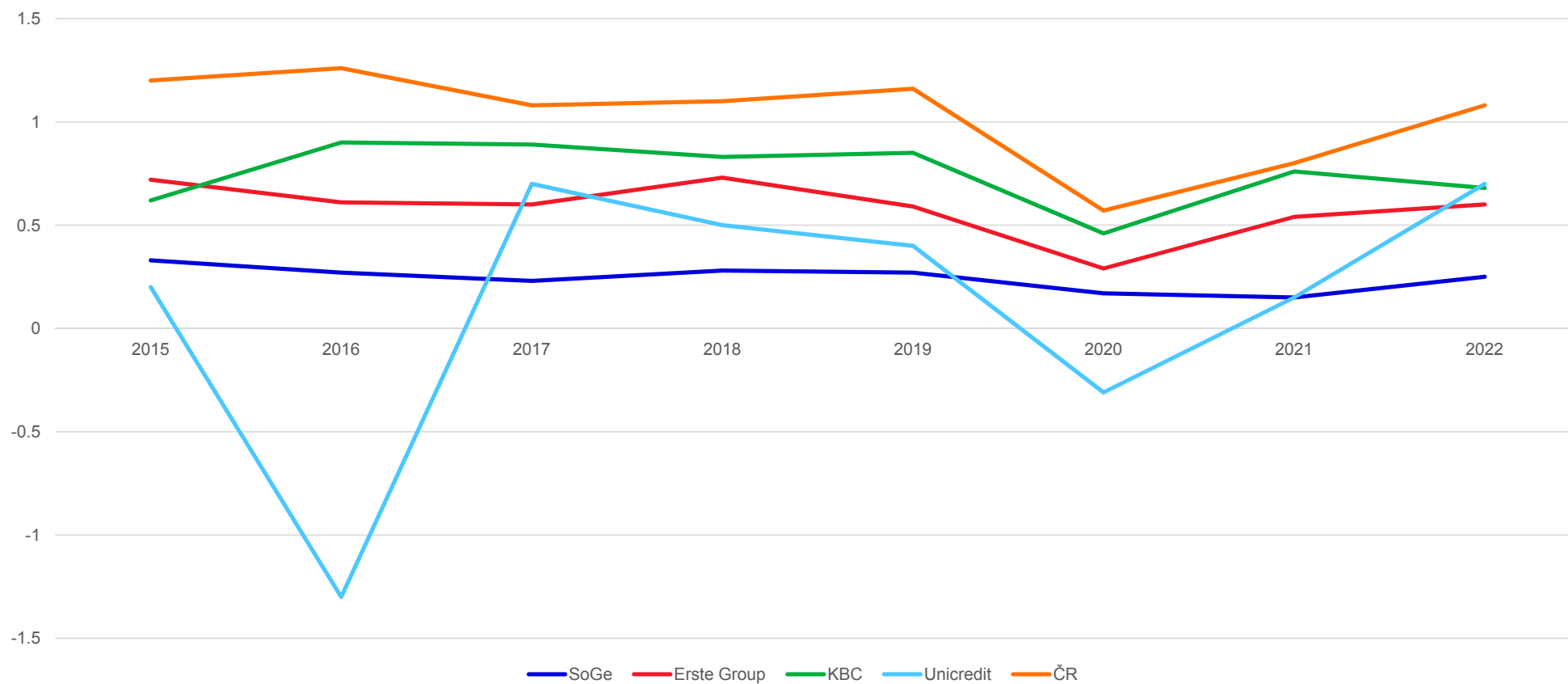
- **Čistá úroková marže**

NIM = čistý úrokový zisk/průměrná výnosová aktiva * 100

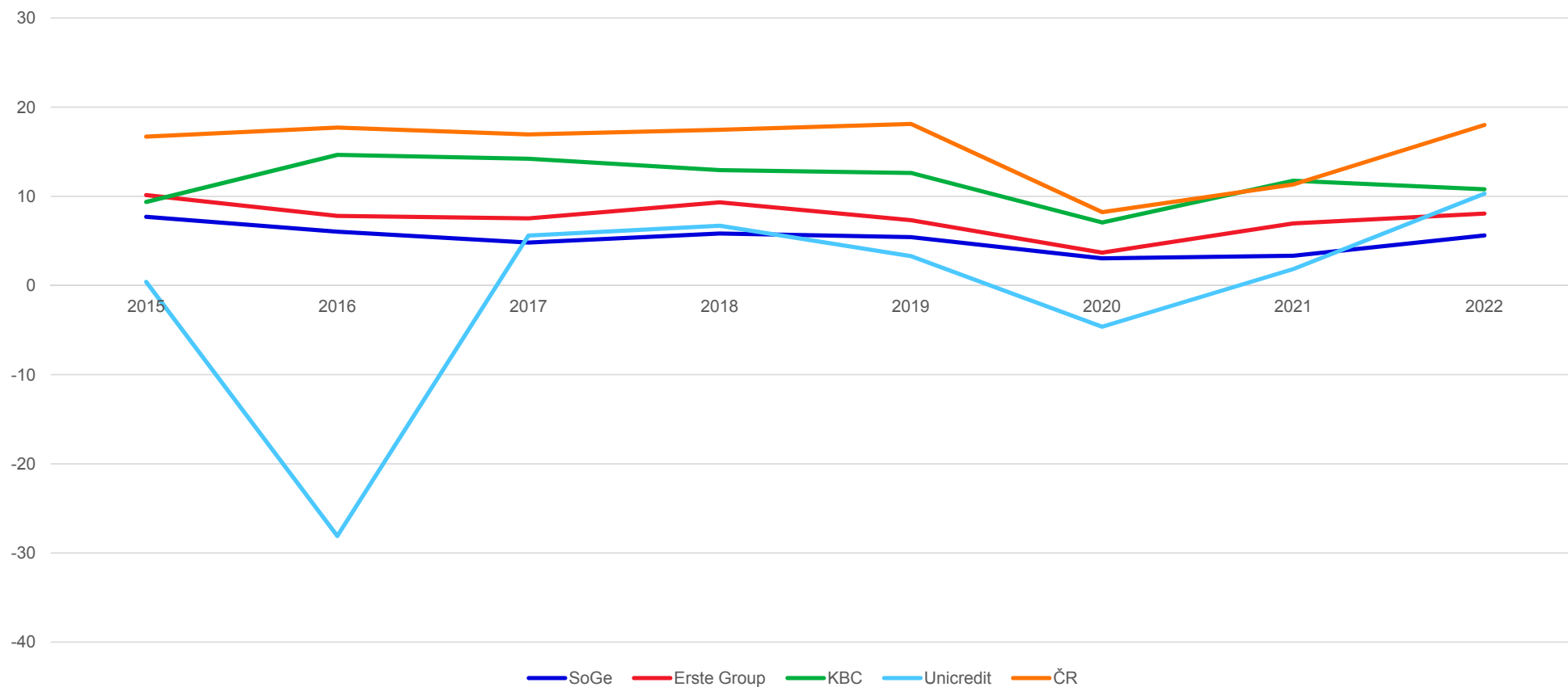
Vybrané finanční ukazatele bankovního sektoru ČR 2019 - 2022

	30.09.2022	31.12.2021	31.12.2020	31.12.2019
ROAA	1,08	0,8	0,57	1,16
ROAE	18	11,33	8,23	18,12
NIM	1,92	1,45	1,49	1,83
Pohledávky se selháním k pohledávkám celkem	2,2	2,6	3	2,7
Regulatorní kapitál Tier 1 k rizikově váženým aktivům	19,2	20,6	21,4	19,2

Mezinárodní srovnání ROAA

Mezinárodní srovnání ROAE

Obecné rysy bankovníctví

- **Retailové bankovníctví**
- **Bankovníctví pro TOP klienty**
- **Univerzální bankovníctví**
- **Islámské bankovníctví**
- **Mezinárodní bankovníctví**

Retailové bankovníctví

- Operace pro fyzické osoby občany a podnikatele
- Operace v menších objemech, ale velký počet transakcí
- Likviditní riziko
 - velký počet vkladatelů i dlužníků
 - Důvěryhodnost banky
 - držení likvidních aktiv s portfoliem postupně splatných cenných papírů

Bankovníctví pro TOP klienty

- Operace ve velkých objemech, ale malý počet transakcí
- Syndikované úvěry – riziko
- Závislost na mezibankovním trhu
- Větší význam mimobilančních operací

Univerzální bankovníctví

- Všechny bankovní operace „pod jednou střechou“ – získání klientů
- Úspory z rozsahu – široká nabídka služeb snižuje provozní náklady
- Velikost umožňuje diverzifikovat rizika
- Velikost ale také vytváří riziko „too big to fail“

Islámské bankovníctví

- Bankovníctví bez úroku (riba) – nevykořisťování.
- Sdílení rizika - každý účastník se musí podílet na stejném poměru rizika a výnosu. (odstraňuje problém asymetrických informací)
- Materiálnost - všechny finanční transakce musí být podloženy hmotným majetkem. (žádné forwardy, opce)
- Žádná hříšná činnost - alkohol, hazardní hry atd.

- Dvě základní formy produktů – Mudaraba, Musharakah

Islámské bankovníctví

- Mudaraba, Musharakah – smluvní transakce, kde zisk není úrok

Mudaraba

- Jedna strana poskytuje finanční kapitál, druhá strana lidský kapitál

Musharakah

- několik partnerů spojí svůj finanční kapitál, aby uskutečnili investici
- Rychlý růst
- Aktiva islámského bankovníctví tvoří pouze do 2 % světového bankovníctví

Stínové bankovníctví

- Financial Stability Board - zprostředkování úvěrů zahrnující subjekty a činnosti mimo běžný bankovní systém
- Příležitost – potenciál, inovativní přístup
- Hrozba – nulová ochrana vkladů a klientů

- Hedge funds – používají agresivnější investiční strategie než fondy životního a penzijního pojištění
- SPV – společnosti založené pro sekuritizaci
- Fondy peněžního trhu – KTD velmi kvalitní a peněžní a dluhové instrumenty
- Private equity

Mezinárodní bankovníctví

- celkové mezinárodní bankovníctví se skládá z přeshraničního a globálního bankovníctví
- **Rozhodnutí o umístění závisí na řadě faktorů**
- Charakteristiky domovské země - právní základna domovské země, náklady na zdroje
- Charakteristiky hostitelské země - neexistence nebo nedostatek regulace, monopolní charakteristiky, využívání informací
- Náklady a výhody umístění
- **Očekávané zvýšení zisku**

Základní typy bank

– Univerzální banky

- Mají univerzální bankovní licenci a provádějí všechny bankovní operace

– Specializované banky

- Mají omezenou bankovní licenci. Zaměřují se pouze na určité činnosti, obory – hypotéční banky, stavební spořitelny, investiční banky.
 - Spořitelny
 - Hypotéční banky
 - Investiční banky
 - Stavební spořitelny
 - Úvěrová družstva – též označována jako spořitelní družstva nebo družstevní záložny
- Existence některých specializovaných bank může souviset s politickými zájmy – jejich činnost je např. v zájmu státní hosp. politiky za účelem podpoření určitých segmentů hospodářství (export, bydlení, podnikatelská činnost obecně,...)

Specializované banky v ČR

- **Česká exportní banka, a.s. (ČEB)** je specializovaná bankovní instituce založená v roce 1995, určená pro státní podporu vývozu, přímo a nepřímo vlastněná státem. ČEB tvoří nedílnou součást systému státní podpory exportu a ekonomické diplomacie České republiky.
- Posláním ČEB je poskytovat finanční služby související s vývozem, podporovat český export bez ohledu na velikost kontraktu.
- Teritoriálně se ČEB zaměřuje především na podporu exportu do rizikovějších teritorií (dle [klasifikace OECD](#)), kam komerční banky nabízí jen omezené možnosti financování. Současně se ale jedná o teritoria s velkým potenciálem a rychle rostoucí ekonomikou.

Specializované banky v ČR

Česká exportní banka, a.s. (ČEB) - produkty

- Předexportní financování
- Odběratelský úvěr
- Dodavatelský úvěr
- Úvěr na investice v zahraničí
- Dokumentární akreditiv
- Bankovní záruka
- Odkup pohledávek z kontraktu
- Odkup pohledávek z dokumentárního akreditivu

Specializované banky v ČR

- **Národní rozvojová banka, a.s.**
- Národní rozvojová banka, a.s. dříve (Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s.), založená r. 1992, je rozvojovou bankou České republiky.
- Napomáhá rozvoji malého a středního podnikání, infrastruktury a dalších sektorů ekonomiky vyžadujících veřejnou podporu.
- Podporu poskytuje ve formě úvěrů, záruk za úvěry a poradenství .
- COVID – bezúročný úvěr pro podnikatele zasažené koronavirem
- Záruka COVID II a COVID III
- Úspory energie – bezúroční úvěr na investice zaměřené na úspory energií

Družstevní záložna

- (též spořitelní družstvo), v obecné češtině kampaňka, je družstvo, jehož činností je primárně přijímání vkladů, poskytování úvěrů a další finanční služby. Tyto služby jsou poskytovány členům družstva, kteří družstevní záložnu společně vlastní a řídí.
- Celosvětové sdružení družstevních záložen World Council of Credit Unions definuje družstevní záložnu jako „demokratické finanční družstvo vlastněné jeho členy“.
- Právní uspořádání se však v jednotlivých zemích liší: např. v ČR jde o družstva podle zákona 87/1995 Sb. o spořitelních a úvěrních družstvech, v Německu mohou nabývat také formy akciových společností nebo společností s ručením omezeným

Družstevní záložna

- V roce 2001 založily družstevní záložny WPB Capital, Prague Credit Union a DZ NOVA **Asociaci družstevních záložen.**
- Původním úkolem Asociace družstevních záložen byla snaha vylepšit obraz kampaňek v České republice a společný postup spřízněných záložen v době přípravy harmonizace zákona č. 87/1995 Sb., o úvěrních a spořitelních družstvech.
- Podmínky pro založení a činnost kampaňek byly zpřísněny už v roce 2002. Další zpřísnění nastalo v souvislosti se vstupem ČR do EU. Od ledna roku 2006 dohlíží na družstevní záložny ČNB. Kampaňky nyní musí splnit daleko přísnější kapitálové požadavky: jejich základní kapitál musí být nejméně 35 milionů korun. Záložny také musejí získat povolení k působení v ČR od ČNB a mají vůči ní informační povinnost podle vyhlášky č. 123/2007 Sb.
- Všechny vklady v družstevních záložnách jsou pojištěny ve výši 100 % až do celkového součtu 100 000 EUR pro jednoho vkladatele.

Rozdíl mezi bankou a družstevní záložnou

- Zatímco zákazníci klasické banky jsou klienti, u záložen jsou to členové.
- Aby fyzická nebo právnická osoba mohla využívat služeb záložen, musí se nutně stát jejím členem. Stačí podepsat přihlášku, složit členský vklad, případně zaplatit zápisné či vstupní vklad. Jejich výše je u každé záložny jiná. Většinou se ale tato částka pohybuje od koruny až po jeden tisíc korun. Po jejím složení už nic nebrání plnému využívání služeb družstevních záložen, samozřejmě stejně jako v bankách, i v záložnách se při zakládání každého účtu podepisuje smlouva o běžném či vkladovém účtu.
- Výhody členství v družstevních záložnách vyplývají ze stanov každého družstva, například právo na informace o hospodaření záložny, právo účastnit se členské schůze a klást dotazy přímo nejvyšším představitelům záložny.

Vývoj bankovní bankovního sektoru po roce 1989

- Postupný vznik trhu cenných papírů
 - 1993 obnovení Burzy cenných papírů, vznik RM-systému
- **1.1.1990 Státní banka Československá – centrální banka**
- Vyčleněny tři nové obchodní banky – Komerční banka, Všeobecná úvěrová banka, Investiční banka
- Fungovala již dříve Česká spořitelna, ČSOB a Živnostenská banka
- **1993 vznik České národní banky**
- Následoval vznik stavebních spořitelen, zvýšení min. ZK bank na 500 mil. Kč, pojištění vkladů, zavedení hypotéčního bankovníctví, zavedení spořitelních a úvěrových družstev.
- V 90. letech nastal prudký rozvoj bankovní soustavy bez větších zkušeností s řízením rizik – problémy s návratností poskytnutých úvěrů – ekonomické problémy některých bank – v roce 2000 privatizace polostátních bank za pomoci zahraničního kapitálu.

Bankovní tajemství

- Na všechny bankovní obchody, včetně stavů na účtech se vztahuje bankovní tajemství.
- Banka je povinna poskytnout zprávu o záležitostech, které jsou předmětem bankovního tajemství pouze v případě souhlasu klienta a nebo pro účely bankovního dohledu, soudního nebo trestního řízení, finančního arbitra při rozhodování sporu, MF při uskutečňování opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti apod.
- Zaměstnanci jsou povinni zachovávat mlčenlivost ve služebních věcech.

Řízení a struktura obchodních bank

- Funkční a průhledný systém řízení a správy finančních společností.
- **Základní cíle:**
 - Maximalizace zisku
 - Zvýšení tržní hodnoty kapitálu (zvýšení kurzů akcií)
 - Optimální vztah mezi likviditou a rentabilitou
- **Statutární orgány**
 - Valná hromada
 - Představenstvo
 - Dozorčí rada
 - Výbor pro audit, úvěrový, kontrolní a investiční výbor

Organizační struktura banky

– **Centrála banky**

- Vykonává koncepční, metodicko-řídící a kontrolní činnost ve vztahu k ostatním organizačním jednotkám, v určitých oblastech působí jako výkonná jednotka.

– **Pobočky banky**

- Výkonné organizační jednotky ve vztahu ke klientele banky

– **Pracovníci se zpravidla řídí těmito principy a zásadami:**

- Trvalá, všestranná a komplexní péče o klienta,
- Dodržování anonymity vkladů, vkladatelů, nositelů bankovních obchodů a služeb,
- Respektování všeobecně závazných pravidel, předpisů, nařízení pro usměrnění činnosti banky vyhlášených centrální bankou, etických kodexů,
- Minimalizace rizik formou kolektivního posuzování bankovních obchodů,
- Osobní odpovědnost všech pracovníků banky a jejich hmotná zainteresovanost

Mezinárodní instituce

Evropská centrální banka, Bankovní unie, Světová banka, Mezinárodní měnový fond, Banka pro mezinárodní platby

Evropská centrální banka

- Založena 1998 v souvislosti s vytvořením Evropské měnové unie.
- Odpovídá za provádění měnové politiky v zemích eurozóny.
- **Rozhodovací orgány**
 - Rada guvernérů – hlavní rozhodovací orgán, členové Výkonné rady a guvernéři národních centrálních bank států eurozóny, určují měnovou politiku eurozóny,
 - Výkonná rada – viceprezident a další čtyři členové, zabývá se běžným chodem ECB, uskutečňuje měnovou politiku,
 - Generální rada – poradní a koordinační úloha, prezident ECB, viceprezident ECB, guvernéři národních centrálních bank států eurozóny, rozhodovací orgán, sestavuje statistické výkazy a zprávy a činnosti ECB.

Eurosystém

- **Eurosystém** se skládá z ECB a národních centrálních bank eurozóny.
- **Pozn. Co je to eurozóna?** (Skládá se ze zemí, které přijaly společnou měnu euro.)

- **Konvergenční (maastrichtská) kritéria**
 - Kritérium cenové stability
 - Kritéria dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí (veřejný deficit a veřejný dluh)
 - Kritérium stability kurzu měny a účasti v ERM II
 - Kritérium stability dlouhodobých úrokových sazeb

Eurosystem

- **Úlohy eurosystemu:**
- Provádět měnovou politiku, kterou stanovila Rada guvernérů ECB
- Provádět devizové operace
- Drží a spravuje oficiální rezervy zemí eurozóny
- Podporuje plynulé fungování platebních systémů

Podílí se také finančním dohledu, poskytuje konzultace a sestavuje měnovou a finanční statistiku.

Eurosystém – nezávislost

- Evropská centrální banka ani národní centrální banky nesmí žádat ani přijímat pokyny od institucí nebo orgánů EU, od vlád členských států EU ani od jakýchkoliv jiných orgánů.
- Instituce a orgány EU a vlády členských zemí EU se nesmí snažit ovlivňovat členy rozhodovacích orgánů eurosystému.
- Osobní nezávislost
 - Funkční období guvernérů národních centrálních bank min. 5 let
 - Funkční období členů Výkonné rady ECB je 8 let a nesmí se prodlužovat
 - Členové Výkonné rady ECB mohou být odvoláni z funkce pouze v případě nezpůsobilosti nebo v případě vážného porušení povinností.
- Funkční nezávislost
 - ECB a národní centrální banky disponují všemi nástroji a pravomocemi, které jsou potřebné pro výkon měnové politiky a jsou oprávněné samostatně rozhodovat o tom, kdy a jak tyto nástroje použijí.
 - ECB a národní centrální banky nesmí poskytovat úvěry orgánům „společenstva“ ani veřejnému sektoru.

Evropský systém centrálních bank (ESCB)

- ESCB je tvořen ECB a centrálními bankami **všech** zemí EU.
- Oba tyto systémy eurosystém i ESCB fungují vedle sebe.

Bankovní unie

- Byla vytvořena v reakci na finanční krizi v roce 2008 a následný státní dluh v eurozóně.
- **Cílem** bankovní unie je zajistit, aby byl bankovní sektor v eurozóně a v celé EU stabilní, bezpečný a spolehlivý, a přispíval tak k finanční stabilitě, a aby:
- banky měly silné postavení a byly schopny **odolat** případným **budoucím finančním krizím**;
- se **úpadek bank**, které nejsou životaschopné, **řešil bez nutnosti využít peníze daňových poplatníků** a s minimálním dopadem na reálnou ekonomiku;
- roztržitost trhu byla snížena **harmonizovanými pravidly pro finanční sektor**.
- **Součástí bankovní unie** jsou všechny členské státy eurozóny. Členské státy EU mimo eurozónu se mohou k bankovní unii připojit tím, že naváží úzkou spoluprací s Evropskou centrální bankou.

Bankovní unie – 2 pilíře

- **Jednotný mechanismus dohledu**
- **nadnárodní struktura EU pro bankovní dohled.** Úkoly v oblasti dohledu nad finančními institucemi vykonává Evropská centrální banka v úzké spolupráci s vnitrostátními orgány dohledu.
- **Jednotný mechanismus pro řešení krizí**
- Jednotný mechanismus pro řešení krizí je systém zaměřený na účinné a efektivní řešení krizí finančních institucí, které nejsou životaschopné.
- Tento fond má být používán v případě krizové situace banky a je plně financován evropským bankovním sektorem.

Mezinárodní měnový fond

- Založen na mezinárodní měnové konferenci v Bretton Woods v červenci 1944
- Založen za účelem podpory světového obchodu a zabezpečení měnové stability, která vnesením jistých pravidel a zásad do mezinárodních ekonomických vztahů přispěla k dalšímu rozvoji.

- **Původní cíle:**
- podporovat mezinárodní měnovou součinnost, usnadňovat rozvoj a vyrovnaný růst mezinárodního obchodu

- **Další cíle:**
- vytváření nových prostředků mezinárodní likvidity (SDR),
- pomoc při řešení problému zadluženosti rozvojových zemí,
- pomoc při řešení finančních krizí,
- výzkumně informační a poradenská činnost.

Zvláštní práva čerpání (Special Drawing Rights, SDR)

- Jednotnou měnovou a účetní
- jednotkou užívanou v rámci Mezinárodního měnového fondu a při některých složitějších transakcích i v soukromém sektoru.
- SDR tvoří hlavní rezervní aktivum MMF a odvozují se od průměrné hodnoty měn USA, Evropské unie, Japonska, Velké Británie a Číny – zemí nejvíce zapojených do globálního obchodního systému.
- MMF přiděluje SDR svým členům na základě výše jejich členských kvót.
- Kód měny **XDR**
- Každý člen MMF přispívá do společné pokladny určitým obnosem.
- Členské kvóty tvoří základ celkového finančního obnosu, ze kterého MMF poskytuje půjčky jednotlivým zemím, a určují výši půjček pro jednotlivé země.

Skupina Světové banky

- Skupina Světové banky (World Bank Group, WBG) je tvořena pěti subjekty:
 - **Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj (IBRD)** - poskytuje úvěry, garance a poradenský servis klientským zemím, kterými jsou země s transformující se ekonomikou a rozvojové země (zaměření především na středně příjmové země). IBRD byla založena na konferenci konané v Bretton Woods (New Hampshire, USA) v červenci 1944. Na této konferenci byl také založen Mezinárodní měnový fond (International Monetary Fund, IMF). Členem IBRD je 189 zemí.
 - **Mezinárodní asociace pro rozvoj (IDA)** - účelem IDA, která byla založena v roce 1960 a jejímiž členy je 173 zemí, je odstraňování chudoby v nejchudších rozvojových zemích prostřednictvím zvýhodněných půjček a grantů na programy podporující udržitelný rozvoj a zlepšování životních podmínek obyvatel. Čerpat prostředky ze zdrojů IDA může v současné době 76 zemí.
 - **IBRD a IDA společně tvoří tzv. Světovou banku.**

Banka pro mezinárodní platby

Bank for International Settlements (BIS)

- Založena 17. května 1930, sídlo v Basileji
- 63 členů – centrální bany
- podporuje měnovou a finanční spolupráci centrálních bank a dalších institucí
- **Basilejský výbor pro bankovní dohled (Basel Committee on Banking Supervision – BCBS):**
představuje fórum pro pravidelnou spolupráci v oblasti bankovního dohledu. BCBS přispívá k vytváření mezinárodních standardů v oblasti dohledu s cílem posílit makro-obežretnostní stabilitu.
- **Výbor pro globální finanční systém (Committee on the Global Financial System – CGFS):**
monitoruje globální finanční systém a na základě analýz zpracovává strategická doporučení zaměřená na zlepšení fungování finančních trhů a globálního finančního systému.
- **Výbor pro platební a zúčtovací systémy (Committee on Payment and Settlement Systems – CPSS):**
monitoruje a analyzuje vývoj platebních a zúčtovacích systémů a připravuje návrhy standardů v této oblasti.